

Pastaigu maršruts Jugendstila ēkas Cēsis

Atklāriet Jugendstila skaistās ēkas un to detaļas, kuras paslēpušās pilsētas šaurajās ieliņās. Pastaigas laikā iepazīsiet seno laiku un mūsdienu Cēsis, uzzināsiet, kas kādreiz mājojis un bijis senajos namos, kādi aizraujoši notikumi tur notikuši, un kas tur atrodas šodien.

☀ Ieteicamais laiks: visu gadu

🚶 Grūtības pakāpe: viegls

📍 Cēsu Tūrisma informācijas centrs

Baznīcas laukums 1, Cēsis

Tālrunis: +371 28318318

info@cesis.lv

www.visit.cesis.lv

📏 Garums: 2,15 km.

🚶 Ceļa segums: asfalts, bruģis

🕒 Ilgums: 1,5h

📍 Marķējums: nav marķēts

1. Īres nams ar veikaliem
📍 57.3119, 25.2721, Rīgas iela 20

1913.gadā celtās ēkas vertikālo formu ritms veido harmonisku saspēli ar vienu no Cēsu atpazīstamākajiem objektiem – Svētā Jāņa baznīcu. Neskatoties uz ēkas masīvo apjomu un drūmo krāsu, ēkas fasādes dekoratīvo elementu elegancē slāpē masīvās būves smagnējo efektu. Ēkas cilni* attēlots tās īpašnieces vārds – Hermine Dance un būvniecības gads. Šobrīd ēka pilda savu sākotnējo funkciju. Tas ir īres nams, kura pirmajā stāvā atrodas picērija un kafijas bārs. Bet kādreiz pirmajā stāvā uz pārtikas veikaliņu visus ciemos aicināja veikalnīeks Mārtiņš Lijē.

2. Viesnīcas "Katrīna" nams
📍 57.3117, 25.2682, Mazā Katrīnas iela 8

Nams celts 1913. gadā. Fasādē ir ļoti vienkāša, bet ar izteiksmīgu siluetu. Uzmanīgāk pavērojot arhitektonisko elementu izkārtojumu, iespējams ievērot sakarības starp skaitļiem "2" un "3". Jugendstila elementi izkārtoti "spēlējoties" ar šiem skaitļiem. Ēka, veicot fasādes siltināšanu, atjaunota 2002.gadā pēc arhitekta Zigurda Lazdiņa projekta. 1932.gadā namā atradusies drēbnieka A. Eglīša darbnīca. Tagad ēkā ir iekārtota viesnīca "Katrīna".

3. Nams Lielā Kalēju ielā 3
📍 57.3110, 25.2671, Lielā Kalēju iela 3

Iespējams, elegantākais, ērtākais un prestižākais nams Cēsu vecpilsētā, kurā varēja apmesties pagājušā gadsimta sākuma turīgākie cēsnieki. Savulaik pacientus šajā namā pieņēmusi Dr. Olga Gulbis. Rūpīgi ieskatoties, pilastru* fasādes labās puses seklā rīzalīta* stūros pamanāmi joniski* kapitēliši*. Šie rotājumi raksturo neoklasicismu, kas bija modē pēc 1910.gada. Mūsdienās namā iekārtoti vairāki dzīvokļi.

4. Roberta fon Fēgezaka (Robert von Vegesack) ģimenes dzīvojamais nams
📍 57.3118, 25.2657, Palasta iela 11

Padomju okupācijas laikā ēkā atradās komunistiskās partijas vietējais kantors, taču tagad tajā atrodas Cēsu novada dzimtsarakstu nodaļa un Cēsu pilsētas Mākslas skola. Nams celts 1912.gadā pēc Rīgas arhitekta V. Reslera projekta. Asimetriskais ailojums precīzi atbilst iekštelpu izkārtojumam, bet ailu vertikālās proporcijas fasādē norāda uz stateniskā Jugendstila iezīmēm.

5. A. Niedras nams
📍 57.3133, 25.2668, Palasta iela 20

Izcils nacionāla romantisma paraugs Cēsis. Nams celts 1920.gadā un līdz 1926.gadam piederējis rakstniekam un politiķim A.Niedram. Ēkai ir nacionālajam romantismam raksturīgā smagnējība. Atsevišķi asimetriskas fasādes laukumi ir tērti rustikā, bet no citiem loģiem par pusstāvu zemākā logaila virs ieejas norāda par kāpņu telpas atrašanās vietu. Asimetriskās zeltiņu dzegas*, kas vieglā izliekumā šķērso rīzalītu, iedod ēkas centrālās daļas augšai viegluma un "caurspīdīguma" noskaņu. Mūsdienās ēka kalpo kā daudzdzīvokļu nams.

6. Nams Valņu ielā
📍 57.3113, 25.2723, Valņu iela 14

Vēl viens neoklasicisma piemērs. 1910.gadā celtajā namā atradusies Latvijas Valsts Karoga apvienība. Tika organizētas galda spēļu apmācības – galda tenisam un novusam. Par Jugendstilu vēl šodien liecina logailu izkārtojums, sikrūšu dalījums logu augšējās daļās un balkonu margu taisnstūrains ģeometriskais raksts. Mūsdienās ēkas augšējās stāvos atrodas dzīvokļi, bet pirmajā stāvā ir skaistumkopšanas salons.

7. Dravnieka nams
📍 57.3118, 25.2757, Pļavas iela 4

19.gadsimta beigās zaļā zona starp vēsturisko pilsētu un staciju tika sadalīta zemes gabalos un pārdota privātmāju būvniecībai. Dravnieka nams celts ap 1920.gadu. Tas piederējis Krišjānim Plauciņam. No 1933.gada nams pieder dravniekam Balodim, kurš Cēsis tirgojis medu un bišu šūnas. Ēkas arhitektūrā saskatāmas Jugendstila pazīmes. Diemžēl, mājas galvenais dekors cietis laika gaitā. Toties celtnes "muižiņas" raksturs ļauj iedomāties tās kādreizējo greznību.

8. Pestīšanas armijas nams
📍 57.3126, 25.2782, Kr. Valdemāra iela 3

Ēka celta 1913.gadā netālu no stacijas. Pirms Otrā pasaules kara Valdemāra ielas namā atradusies pestīšanas armija un punkts, kur bijis iespējams nodot drēbes, kurpes un citas mantas. Ēkai ir izteikti asimetriska fasāde ar uzsvērti vertikāliem dalījumiem, kas raksturo Jugendstilu. Mūsdienās ēkā atrodas gan dzīvojamās platības, gan kafējnīca.

9. Krišjāņa Plauciņa īres nams
📍 57.3135, 25.2777, Raunas iela 10

Iespaidīgā ēka būvēta 1911.gadā pēc A.Malvesa projekta. Nams ar veikaliem pirmajā stāvā ir saglabājis savu funkciju vēl šodien. Komplekss, kur katrā stāvā bija tikai četri luksusa dzīvokļi ar visām ērtībām, aizņem veselu kvartālu. Fasādē redzamas romantisma iezīmes – apakšējais stāvs apšūts tēstiem laukakmeņiem, bet logailām jumta izbūvēs ir slīpi sāni. 30. un 40.gados namā atradusies krāsotava, pašvaldības tirdzniecības nodaļa, tiesu izpildītāja kanceleja, galdnieku artelis, kā arī spirta un degvīna fabrikas noliktava.

10. Cēsu Viesīgās biedrības nams
📍 57.3134, 25.2764, Raunas iela 12

Nams celts 1914.gadā pēc A. Malvesa projekta, taču 1919.gadā vācu karaspēks to nodedzināja, bet pēc diviem gadiem nams tika atjaunots, saglabājot sākotnējo veidolu. 2011.gadā ēka tika rekonstruēta un paplašināta pēc arhitekta Jura Pogas projekta, iekārtojot koncertzāli "Cēsis". Nama fasādē ir precīzi restaurēta, saglabājot to kā neoklasicisma piemēru. Ēkas ieeju uzsvēr seklis rīzalīts*, ko vainago klasisks frontons*. Otrajā stāvā atrodas ar joniskām* kolonnām un klasisku balustrādi rotāta lodžija. Kādreiz ēkā atradās arī atpūtas telpas, dzīvokļi un veikali.

11. Trīsstāvu nams Rīgas ielā
📍 57.3126, 25.2739, Rīgas iela 4

1924.gadā nojauc tur iepriekš esošo ēku un uzcēla trīsstāvu namu, kurš turpmākos gadus tika paplašināts, apbūvējot visu kvartāla galu starp Rīgas, Pils un Lielās Skolas ielu. Ēkas arhitektūra ir pietuvināta Art Deco stilam, tomēr jūtami palikusi tuvāk tā priekštečim – Jugendstilam. Nama fasādē saglabāties vienīgais oriģinālais erkera* jeb erkera balkons. Mūsdienās ēkā atrodas vairāki veikali, skaistumkopšanas salons, apartamenti un dzīvojamās platības.

Terminu skaidrojumi

- ***Cilnis** - tēlniecības pamatveids, kur skulpturālais tēls veidots plaknē un līdzīgi kā glezna, aplūkojams no priekšpuses.
- ***Pilastrs** – dekoratīvs izvīrējums sienā. Parasti veidots kā kollona.
- ***Rīzalīts** - uz priekšu izvīrīta ēkas daļa visā tās augstumā.
- ***Jonisks** - sengrieķu arhitektūras stils, kam raksturīgs kolonnu vieglums un ornamentu smalkums.
- ***Kapitelis** - vertikālu balstu, piemēram, kolonnu noslēdzošais elements. Vārds atvasināts no latīņu valodas vārda "caput", kas nozīmē galva.
- ***Zeltiņu dzega** - sienu vainagojošā josla, kas atdala sienu no jumta un pasargā sienu no nokrišņiem.